

Lausunto

31.01.2024

Asia: VN/24082/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/24082/2023

Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta.

Matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajanpalveluita koskeva työehtosopimus on yksi suurimmista yksityisen puolen työehtosopimuksista. Sen piirissä on lähes 80.000 työntekijää. Ala on erittäin työvoimaintensiivinen eikä liiketoimintaa voida harjoittaa tehokkaasti ilman riittävää työvoimaa.

Matkailu- ja ravintola-alat ovat kärsineet työvoimapulasta ja kohtaanto-ongelmista jo ennen koronapandemiaa, joka pahensi tilannetta entisestään. Pandemia jätti jälkeensä yli 10.000 työntekijän vajeen alalle. Alan eurooppalaisen edunvalvontajärjestön Hotrecin tekemän selvityksen mukaan kaikissa ETA-valtioissa on 10 – 20 prosentin vajuus hotelli- ja ravintola-alan henkilökunnan määrässä. Vajetta siten ei ole mahdollista täyttää kotimaisella tai (EU:n) ETA:n sisäisellä rekrytoinnilla. Ainostaan kolmansista maista tulevalla työperäisellä maahanmuutolla on edellytykset paikata työvoimavajetta.

Esityksestä yleisellä tasolla

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry toteaa, että Suomessa vähimmäispalkoista sopiminen kuuluu työmarkkinaosapuolille eikä julkisen vallan tulisi tähän sekaantua. On tarkoituksenmukaista, että Suomessa työskentelevä henkilö tulee toimeen työstään saamalla palkalla, mutta juuri tätä varten työmarkkinajärjestöt sopivat työehtosopimuksissaan alan palkoista, jotta toimeentuloedellytys turvattaisiin. MaRa ry katsoo, että tämä edellytys on jo turvattu voimassa olevalla sääntelyllä sekä maahanmuuttoviranomaisten tekemillä määrittelyillä eikä tilanteeseen ole syytä puuttua muuttamalla lainsäädäntöä.

Lisäksi hallituksen esityksen vaikutusarviointi on MaRa ry:n näkemyksen mukaan puutteellinen eikä siinä asianmukaisesti arvioida rajoitusten vaikutuksia palvelualoille tai huomioida työperäisen maahanmuuton verojalanjälkeä. Tutkija Pekka Lith selvitti kesän 2023 aikana MaRan toimeksiannosta, kuinka paljon osa-aikainen työntekijä tuottaa valtiolle muun muassa arvonlisävero- ja valmisteverotuottoja ansiotuloverojen lisäksi. Selvityksen mukaan alle 1 600 euroa ansaitsevien palkansaajien henkilöä kohti arvioitu laskennallinen verojalanjälki on 10 142 euroa (vuosi 2019). Luotettavan tiedon saaminen vain EU:n ulkopuolelta tulevien ja alle 1 600 euroa tienaaavien veronjäljestä on erittäin vaikeaa. Osa-aikaisten työntekijöiden verojalanjälki tulee ottaa huomioon, kun lasketaan heidän aiheuttamiaan kustannuksia valtiolle.

Syntyvyys Suomessa on historiallisen matalalla tasolla ja huoltosuhde kehittyy kiihtyvällä tahdilla huolestuttavaan suuntaan. Rajoittamalla työperäistä maahanmuuttoa kohtuuttoman tiukoilla rajoituksilla, syvennetään ahdinkoa entisestään ja vaarannetaan yritysten, nyt jo heikentyneet toimintaedellytykset, tulevaisuudessa tavalla, johon julkisen vallan ei tulisi ryhtyä.

Esityksestä matkailu- ja ravintola-alojen kannalta

Matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajanpalveluita koskevan työehtosopimuksen alimmat vähimmäispalkat ylittävät jo nyt esitetyn 1600 euron tulorajan. Kyseessä on kuitenkin kokoaikaisen työntekijän palkka. Alimpien palkkaryhmien mukaisiin tehtäviin työllistyy helposti kolmansista maista tulevia työntekijöitä, joilla ei ole aikaisempaa kokemusta alalla työskentelystä ja näitä tehtäviä alalla on myös runsaasti tarjolla.

Erityisesti ravintola-alalla kokoaikaisen työn tarjoaminen on kuitenkin monesti vaikeaa. Kysyntä painottuu vahvasti viikon sisälläkin vain tietyille päiville, jolloin muina viikonpäivinä työtä ei ole tarjolla tai sitä ei ole tarjolla kokoaikaisen työpaikan mahdollistavaa määrää. Jos kysyntäpiikki ajoittuu esimerkiksi kahdelle viikonpäivälle, kuten perjantaille ja lauantaille, mikä on ruokaravintoloissa varsin tyyppillistä, kokoaikaisen työn tarjoaminen ei onnistu. Osa-aikainen työskentely on alan kannalta kuitenkin täysin välttämätöntä, jotta työvoimaa on saatavilla myös kiireisinä aikoina.

Alimmissa palkkaryhmissä jo 80 % osa-aikaisuus saattaa kuitenkin johtaa 1600 euron tulorajan alittamiseen peruspalkan tasolla. Tällaisen työskentelyn estäminen halvaannuttaa monen yrityksen toiminnan ja estää palvelun tason säilyttämisen. Tilastokeskuksen mukaan yli 40 % alan työntekijöistä on osa-aikaisessa työsuhteessa. Yritysten henkilökunnasta on sektorista riippuen jopa 20 % kolmansien maiden kansalaisia. Edellä mainittujen tietojen perusteella voidaan todeta, että tuloraja saattaisi estää jopa tuhansien työntekijöiden työskentelyn ravintola-alan yrityksissä lisäten työvoimapulaa entisestään.

Esityksessä ei myöskään oteta kantaa, minkälainen vaikutus erilaisilla työaikaan tai olosuhteisiin liittyvillä lisillä on tulorajan määrittelyyn. Pääsääntöisesti alan työntekijät ansaitsevat ilta- ja yöisiä sekä sunnuntai- tai pyhäpäiväkorotuksia, jotka tosiasiallisesti lisäävät työntekijän ansioita ja vaikuttavat ansiotason suuruuteen. Elinkeinoelämän keskusliiton julkaiseman palkkatilaston (2022) mukaan erilaiset lisät muodostavat yli 6 % alan työntekijöiden palkoista, joten niiden vaikutusta ei tulisi jättää huomioimatta.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry katsoo, että ulkomaalaislain muutosta ei tulisi toteuttaa hallituksen esittämällä tavalla, koska se aiheuttaa työvoimapulasta kärsiville yrityksille kohtuutonta haittaa tulevaisuudessa. Jos hallitus kuitenkin tulorajan työperäiselle maahanmuutolle asettaa, hallituksen tulee huolehtia siitä, että työvoimapulasta kärsivien alojen työvoiman saanti kuitenkin turvataan säätämällä asianmukaiset poikkeukset ulkomaalaislakiin.

Varmo Olli
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry